

GRO

Martin Kux | Vendula Borůvková: Prsten
Mario Buzzì | Vendula Borůvková: Slib
Ondřej Kyas | Pavel Drábek: Dorotčiny námluvy

BI

Tři miniopery

ÁNI

GROBIÁNI

Tři miniopery

Martin Kux | Vendula Borůvková: **Prsten**

Mario Buzzi | Vendula Borůvková: **Slib**

Pavel Drábek | Ondřej Kyas: **Dorotčiny námluvy**

Režie **Lukáš Kopecký**

Dramaturgie **Hana Hložková**

Scénografie **Sylva Marková**

Korepetice a hudební nastudování **Josef Javora**

Hudební nastudování **Jan Bělohlávek**

produkce: Natálie Vančurová, Lubor Pokluda

redakce: Hana Hložková

grafika a sazba: Sylva Marková

umělecký vedoucí: Vladimír Maňas

Premiéra: 25. září 2019 v 19.00, BuranTeatr, Brno

ZPÍVAJÍ

Prsten

Ferenc **Aleš Janiga**

Claudie **Marie Zichová**

Háta **Jana Vondrů**

Slib

Terezka **Jana Vondrů**

Muž **Aleš Janiga**

Žena **Marie Zichová**

Dorotčiny námluvy

Dorotka **Jana Vondrů**

Čuba **Marie Zichová**

Ferenc **Aleš Janiga**

Woldan **Pavel Slivka**

HRAJÍ

Housle **Jan Bělohlávek**

Viola **David Křivský**

Violoncello **Iva Wiesnerová**

Akordeon **Vojtěch Drnek**

Bicí **Martin Švec**

PODVOVNÍCI, ŠEJDÍŘI, TAŠKÁŘI, SEDMILHÁŘI: GROBIÁNI JAKO HUDEBNÍ KOMEDIE

Ensemble Opera Diversa představuje nový cyklus minioper – těch oblíbených operních kousků zvicích několik minut, několik málo zpěváků a muzikantů. Po zhruba deseti letech je to nový začátek, spíš než návrat ke stejnému prameni, protože i v minioperách platí, že do stejné říčky nevstoupíš. Nový cyklus se záhadným názvem *Grobiáni* na to jde šibalsky: jinak, diversně. Cyklus *Grobiáni* koncipoval Pavel Drábek ve spolupráci s novou diversní posilou, divadelní dramaturgyní Hanou Hložkovou, která po úspěšném tvůrčím působení v Českém rozhlase a Slováckém divadle nastoupila jako činoherní dramaturgyně Národního divadla v Brně.

Vedle diversních autorských stálic – tvůrčího Ondřeje Kyas | Pavel Drábek – se tu představují autoři jinde už dobře známí a ve svých uměleckých oborech zkušení a zavedení, ale ve světě diversních minioper jsou takřka jác nová krev: spisovatelka a dramatička Vendula Borůvková napsala dvě libreta této premiéry a její texty zhudebnili Mario Buzzi, dobře známý jako skladatel scénické hudby v mnoha českých divadlech, a Martin Kux, který je nejen všestranný hudebník, ale i zpěvák, který s Diversou spolupracuje od první celovečerní opery *Pickelhering 1607*. K prvním třem minioperám tohoto cyklu – komediím *Slib*, *Prsten* a *Dorotčiny námluvy* – příští rok přibude několik

dalších. Spolupracovat na nich budou další autoři – noví pro Diversu, ale zavedené osobnosti hudebního divadla.

Proč *Grobiáni*? Grobiáni jsou podvodníci, spekulanti, sedmilháři, pábitelé, taškáři, lotři, šarlatáni, šmejdi a vůbec šejdíři – tedy umělci manipulace, kteří umějí z ničeho udělat něco, přesvědčit své oběti, aby uvěřily jejich výmyslům, tlachům a záludnostem. To je nejen věc odvěká, ale pro divadlo jako stvořená a taškář či šejdír (trickster) – jak se říká postavě z mýtů, bájí, vyprávění i pohádek – stojí na počátku většiny starých komedií – ať už je to Mastičkářův sluha Pustrpalk, italský Harlekýn, německý Hanswurst, anglický klaun nebo japonský komický sluha Tarókadža. Ti všichni jsou synové Herma či Merkura, klasického boha proměn, převrátky, lží, ale i obchodu a cestujících. Od svého božského praotce dostali do vínku důvtip, zvědavost, nestálost, ale také chudobu – v kapse a často možná i na duchu. Paradox: na jedné straně vtíp, na druhé straně bláznovství. A tím, jak se tito grobiáni snaží z patálií dostat a něco z nich vytěžit, vzniká divadlo.

Grobiáni jsou divadlo lstí, léček, podfuků a přechytračování. Je to komediální boj kdo s koho a zbraní je tu důvtip.

Pavel Drábek

POČÁTKY MINIOPERNÍ HUDEBNÍ KOMEDIE

Všechny tři miniopery – *Slib*, *Prsten* i *Dorotčiny námluvy* – se inspirují starými zpěvohrami anglických komediantů Shakespearovy doby. Tehdy se jim říkalo jigy a hrávaly se jako přídavek po hlavní hře na programu. Někdy byly jigy jen taneční, jindy jen zpívané a ve své úplné podobě v sobě pojímaly i divadelní situace. Obvykle se jig zpíval na známé nápěvky lidových balad a písní a během několikaminutové komedie se nápěvků vystříдалo několik.

Nejslavnějším anglickým jigem je komedie známá jako *Zpívající Simpkin* a je spojována s nejslavnějším klaunem své doby, Willem Kempem, svérázným komediantem, pro kterého Shakespeare napsal několik svých vrcholných postav – směšného otlého rytíře Falstaffa, sluhu Petra v *Romeovi a Julii*, potrhlého strážníka Dogberryho (Kalinu) v *Mnoho povyku pro nic*, sluhu Lancelota Gobba v *Kupci benátském* nebo nadšeného amatérského divadelníka Špulku (Bottom) ve *Snu noci svatojánské*. Kempe vynikal mezi ostatními svými vrstevníky ještě něčím jiným: značnou část svého života strávil na cestách – už roku 1586 hrál v Utrechtu a pak také na dánském hradě Helsingøru (Elsinoru). Jeho tamní vystoupení spolu s ostatními kočovnými herci nesmrtelně zaznamenal v *Hamletovi* Shakespeare. Kempe se pak v severoněmeckém Brunšviku (Braunschweig) stal služebníkem tamního milovníka umění, hraběte Jindřicha Julia, a jeho německý věhlas byl znám i v rodné Anglii.

Kempe *Zpívajícího Simpkina* nevymyslel, patrně jen rozvinul ze starších verzí, zděděných po svém předchůdci a učiteli, legendárním klaunovi Richardu Tarltonovi, který zřejmě vycházel z italských předloh. Bylo to ovšem patrně Kempovým přičiněním, že se *Zpívající Simpkin* mimo Anglii uchytil a jeho obliba trvala dlouho po jeho smrti. Zpěvohra pod názvem *Pickelhering v bedně* (*Pickelhering in der Kiste*) vyšla německy roku 1620, později vlámsky a roku 1700 dokonce i švédsky. Porozuhodné pak je, že už roku 1608 vyšla česky mezihra, dnes známá jako *Polapená nevěra*, jako součást krásné biblické hry *Historia duchovní o Samsonovi*. Zápletka je prakticky shodná se Simpkinem, jen zjednodušená. Tato mezihra dokonce v českém prostředí zlidověla pod názvem *Staročeská Salička*. Ať už je její počátek u Kempa a Tarltona nebo ne, nehraje velkou roli. Podstatné je, že tyto komické mezihry – zpívané či mluvené – patří ke zlatému fondu evropské komedie.

Dorotčiny námluvy vycházejí z anglického jigu s názvem *Aniččiny námluvy* (*The Wooing of Nan*), kde ovšem nápadníci soupeří v tancování, nikoli v líbání, jako je tomu u nás. Podobně i *Prsten a Slib* vycházejí z anglických jigů, ale přetváří je pro naše potřeby – asi zhruba tak jako Kempe přetvořil Tarltonovy komedie nebo jako neznámý český dramatik vyšel ze starých námětů pro svou *Polapěnou nevěru*.

Počátky opery se běžně kladou do pozdně renesanční Itálie – do florentské cameraty, která spojila zpěv, tanec

a drama v jeden celek ve snaze uskutečnit to, co podle nich dokonala antická tragédie. Od těchto italských počátků se odvíjí ústřední linie operních dějin. Ta druhá, méně okázalá i méně známá, o to však populárnější, se odvíjí od zpívaných komedií – vedle anglických jigů jsou to i italské madrigalové komedie nebo španělské zarzuely. Počátkem 18. století anglický dramatik John Gay se skladatelem severoněmeckého (!) původu Johannem Georgem Pepuschem napsal slavnou *Žebráckou operu* – z níž se údajně odvíjí dějiny muzikálu. Tato hra má mluvené dialogy a písně, některé z nich dialogické – a ty jsou zpívané na nápěvky známých lidových písní a balad – tak jako tomu bylo u jigů. Tou dobou střední Evropa – tedy Čechy, Morava, Rakousko i Slezsko – zažívala obrovskou oblibu italské opery. Tato operní představení ovšem byla často sestavena z oblíbených čísel a árií cestujících zpěváků a hudebníků – asi tak jako vídeňské singspiely sestávaly z oblíbených melodií a lidových nápěvků pospojovaných do jednoho dějového celku (tu více, tu méně smysluplného). Od této bohaté kultury populárních hudebních revuí a komedií – do níž přispěl nejen Mozart, Raimund, Nestroy, ale také Jan Nepomuk Štěpánek či Josef Kajetán Tyl – už není příliš daleko k hudebnímu divadlu naší doby – ke Karlu Hašlerovi, k Voskovci a Werichovi či k Suchému a Šlitrovi, nebo k hudebním komediím, od *Kdyby tisíc klarinetů* přes *Limonádového Joea* až k *Šakalím létům* či *Rebelům*.

Grobiáni se obrací k těmto kořenům hudební komedie a chtějí se tím dobrat živého, divadelního poznání, co by komediální hudební divadlo mohlo být a odkud se rodí.

Pavel Drábek

O AUTORECH

Vendula Borůvková (1977) vystudovala Střední knihovnickou školu v Brně a poté činoherní dramaturgii na divadelní fakultě JAMU. Jako dramaturgyně spolupracovala s různými scénami a vytvořila několik dramatizací (*Zánik samoty Berhof, Kytice, Podzemníci*). Napsala monodrama

Modelka XXL, aktovku *Měl jsi na to!*, je spoluautorkou her *Palach 69-06* (s Martinem Františkem) a *Carla del Ponte* (se Simonou Polanskou). Od roku 2012 spolupracuje s Českým rozhlasem (minutová hra *Voucher*, pohádkové hry s písněmi *Medvěd Čokoláda, Dobrodružství ve starém domě*, pro herečku Simonu Pekovou napsala drama *Magdalena Dobromila*). Je autorkou cestopisné knihy pro děti *Annie a berlepsové*, její kniha *1918 aneb Jak jsem dal gól přes celé Československo* získala Cenu Magnesia Litera v kategorii Litera za knihu pro děti a mládež za rok 2018. V současné době pracuje jako šéfredaktorka časopisu *100+1 historie*. Ve volném čase vytváří vzdělávací workshopy, rolové hry a larpky z historie 20. století.

Martin Kux (1987) je absolventem oboru sólový zpěv na brněnské konzervatoři a hudební fakultě Akademie múzických umění. Kompozici studoval v Praze na Konzervatoři Jaroslava Ježka a na HAMU. Zkomponoval řadu vokálních a instrumentálních děl. Věnuje se též tvorbě scénické hudby.

Složil hudbu k původnímu českému muzikálu *Hradby* (2007). Jeho skladby provedla přední česká hudební tělesa a interpreti, jako např. Jihočeská filharmonie České Budějovice, FAMA-quartet, Kühnův smíšený sbor nebo barytonista Roman Janál. Pravidelně autorsky spolupracuje se společností Zdeňka Fibicha. Zúčastnil se kompozičních pobytů v Itálii (2015–2016) a v Německu (2017–2018). Jeho tvorba zahrnuje např. skladby *Chvilé před rozjasněním* (pro housle, klarinet a klavír), *Komorní diptych*, melodramy *Rapsodie větrné noci* (pro recitátora, housle, harfu a soprán), *Sonetové concertante* (pro recitátora, kytaru a violoncello), písňový cyklus *Struny ve větru* (pro baryton a orchestr) nebo *Čtyři písně pro soprán a bicí* na vybrané texty české renesanční básničky anglického původu J. A. Westonie.

Mario Buzzi (1974) studoval fagot na konzervatoři v Kroměříži u Zdeňka Škrabala, skladbu u Františka Gregora Emmerta a elektroakustickou hudbu u Daniela Forró na JAMU. Pod vedením Arnošta Parsche obhájil tamtéž v oboru teorie hudební tvorby v roce 2009 disertační práci *Tónové systémy*. Během studií vytvořil řadu komorních a orchestrálních skladeb, především se

ale věnoval tvorbě pro vlastní kapely JáMor, Luční koník a později byl také kompozičně aktivním členem skupiny Chorchestr a kapely Melodykluci legendárního kabaretu *Komediograf*; takto vznikly desítky písní i množství instrumentální hudby. Svá teoretická bádání v oblasti mikrointervalové hudby často prakticky uplatňuje ve svých kompozicích. Spolupracuje se souborem Brno Contemporary Orchestra, které mu uvedlo skladby *Špetka Universa aneb Písňe duchů proletivších*, *Missa Brunensis*, *Diáčky pro BCO a Kryptadia aneb co se nevešlo do Bartoše*. S Jaroslavem Duškem a Ondřejem Smeykalem vytvořil operu *L2: Brána života!*, uváděnou v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě. Působí jako skladatel scénické hudby pro divadla, rozhlas i televizi, píše písně, dramatickou, komorní i orchestrální hudbu.

Pavel Drábek (1974) a **Ondřej Kyas** (1979) se seznámili na počátku devadesátých let v alternativní bigbeatové kaple Baron Obkrokin. Jejich tvůrčí vývoj ovšem směřoval v průběhu let k opernímu žánru. V roce 2003 s přáteli založili Ensemble Opera Diversa, ve kterém se zaměřují na původní operní tvorbu. Ve spolupráci libretisty a hudebního skladatele vznikly pro zmíněný soubor celovečerní opery *Pickelhering 1607 aneb Nový Orfeus z Bohemie* (2007), *Společná smrt milenců v Šinagawě* (2009), *Dýňový démon ve vegetariánské restauraci* (2010), *Ponava (Zmizelé řeky)* (2013), *Čaroděj a jeho sluha* (2016) a desítky minioper např. z cyklu *Labské horrorperry* nebo *Japonské manželské minioperu*. Pro Český

rozhlasy napsali hudebně dramatické rozhlasové hry *Everyman čili Kdokoli* (2012) a *Nissenův korál* (2016), pohádku *Princ Mucedorus a princezna Amadina* (2017) a nejnověji hru *Košice 1923* (2019).

Pavel Drábek je divadelník a teatrolog. Zabývá se dějinami divadla – zejména Shakespearovy doby a raného novověku, divadelní teorií, překládáním dramát, psaním libret (*Dalibor*) a divadelních a rozhlasových her. Napsal knihu *České pokusy o Shakespeara*, nyní pracuje na knize o adaptaci a překladu pro divadlo a s Joshem Overtonem dokončuje hru o dějinách ropného průmyslu s názvem *Oil: The Story of Mr Five Per Cent and His Seven Sisters*. Od roku 2013 vyučuje divadlo na Univerzitě v Hullu ve Velké Británii.

Ondřej Kyas je hudebník a hudební skladatel, autor instrumentálních a vokálně-instrumentálních kompozic, často s duchovním zaměřením (*Introitus pro smyčcový orchestr, Magnificat, Te Deum laudamus, Stabat Mater pro orchestr, varhany, sóla a dva sbory*). Skládá hudbu pro rozhlasové hry (*Modrý medvěd* aj.), hraje a autorsky působí v alternativních kapelách Květy a Mucha. Momentálně do-

končuje operu *Druhé město* na vlastní libreto podle románu Michala Ajvaze.

Lukáš Kopecký (1986) vystudoval politologii, mediální studia a žurnalistiku na Masarykově univerzitě. Začal pracovat jako kulisák v Divadle Husa na provázku, ale záhy byl přijat na JAMU, kde v roce 2014 dokončil studium činoherní režie. Spolupracuje např. s Městským divadlem Zlín

(*Pan Kaplan má stále třídu rád, Past na myši* aj.), Městským divadlem v Mostě (*Podivný případ se psem, Herkules a Augiášův chlív* aj.), Slováckým divadlem (*Dva úplně nazí muži*), Divadlem U stolu (*Návrat domů*), Divadlem Polárka (*O Jirkovi a jeho třech psech*). Ve tvůrčí trojici s dramatikem Martinem Sládečkem a skladatelem Mariem Buzzi uvedl v Divadle na Orlí původní hudební hry *Pa-papapa-pa-pa* a *Offline!* Od roku 2013 je zaměstnaný v brněnském studiu Českého rozhlasu, kde režíruje rozhlasové hry a pohádky (např. *Košice 1923, Noc tribádek, Mýtina, Magdalena Dobromila, Princ Mucedorus a princezna Amadina, Princezna z nejlepšího království*), četby na pokračování (např. *Hordubal, Povětroň, Obyčejný život, Dobrý proti severáku, Paní Dallowayová, Vévodkyně a kuchařka, Jeptiška*), komponované literárně-publicistické pořady aj.

Ensemble Opera Diversa je nezávislý soubor profesionálních hudebníků a zpěváků, kteří se soustředí na obecné hudební a divadelní programy. Vedle klasické tvorby je jádrem činnosti původní komorní hudba a opery z dílny Ondřeje Kyase a Pavla Drábka. Od počátků (1999) se ze souboru vyvinula hudební společnost, která usku- tečňuje kolem dvaceti vystoupení a představení ročně. Na svém kontě má sedm celovečerních oper, dvě desítky autorských minioper, desítku původních orchestrálních skladeb a velké množství klasického repertoáru.

Komorní orchestr vznikl v roce 2005, od počátku jej vede koncertní mistr **Jan Bělohlávek**. Ensemble Opera Diversa uvádí ve vlastní produkci obvykle tři až pět tematických koncertních projektů. Jednotlivé programy propojují tvorbu 20. století se skladbami soudobými, především díly kme- nového autora Ensemble Opera Diversa Ondřeje Kyase a spřízněných autorů. Ve smyslu hledání a formulace vlastní poetiky soubor usiluje o vytváření posluchačsky objevných programů – nepřináší banální nebo notoricky známé kusy, vyhýbá se ale i úzkému vřazení do proudu soudobé vážné hudby. Svou dramaturgií i interpretačním nasazením usiluje o dialog s otevřeným posluchačem.

BUR
TE & TR

BRNO
MĚSTO
HUDBY

OPERA+

GO OUT

MINISTERSTVO
KULTURY

B | R | N | O

Představení se uskutečňuje za finanční podpory
Ministerstva kultury ČR a statutárního města Brna.

Podpořte nás, číslo účtu 205149060/0300. Děkujeme!

www.operadiversa.cz